

سیاست

گودرزی:
«طراحی دستورالعمل جدید در دستور کار قرار گرفته است. سازکار اولویت بندی گزارش ها و ضریب دهی به گزارش ها در نسخه جدید وجود دارد به گونه ای که بتوان پرونده های مهم را با فاکتورهای اولویت بندی کرد. سوت زنی بزودی در ماه های آینده بازگذاری خواهد شد.»

سوت زنی ها پرچمدار حمایت از وزارت اقتصاد

فاطمه قاسمی
خبرنگار

نظارت مردمی در هاله ای از ابهام

نظارت مردمی از مؤثرترین راه های کاهش فساد و رواج آن در جامعه به شمار می آید و نبود قانونی در این زمینه در طی سال ها منجر به کاهش نظارت مردمی شده است. شفاف نبودن سازمان ها و قوا، نبود سازکار حمایت از سوت زنان از مصادیق بارز نقش کم رنگ نظارت مردمی در ساختارهای قانونی کشور هستند. خلأ این قوانین به بازتولید فساد، رشد تبعیض و دور شدن از عدالت کمک کرده است. همچنین در چند دهه اخیر نه تنها برای افشاگران فساد تشویقی وجود نداشته، بلکه در اغلب موارد با افشاگران برخورد می شده است؛ مثال هایی از این دست وجود داشته و هنوز هم وجود دارد.

با احیای مسأله ای نظیر «سوت زنی» می توان با فساد اداری و سازمان یافته مقابله کرد. «سوت زن» به کسی گفته

جای خالی مصوبات مجلس

با وجود تلاش های مرکز پژوهش های مجلس و پژوهشگاه قوه قضائیه از دو سال پیش تاکنون، طرح و لایحه پیش نویس سوت زنی مصوب و تبدیل به قانون نشده. البته گفته می شود طرح سوت زنی هم اکنون در دستور کار است و در کمیسیون حقوقی نیز بررسی شده است. گودرزی پژوهشگر مبارزه با فساد اظهار کرد: «در خلأ تصویب قانون حمایت از سوت زنی در کشور وزارت اقتصاد و دستگاه های تابعه آن نظیر سازمان امور مالیاتی، گمرک، بورس، بیمه ها، بیمه مرکزی، سازمان خصوصی سازی شبه قانون حمایت و تشویق گزارشگران فساد مصوب شد.» وی افزود: «دستورالعمل ۱۳ ماده ای وزارت اقتصاد در رسیدگی به سوت زنی، طرح جدیدی برای مقابله با فساد است. چرا

سرفصل های دستورالعمل سوت زنی

فصل اول دستورالعمل سوت زنی وزارت اقتصاد در سه ماده، شامل تعاریف است که فساد، گزارش، گزارشگر، راه های دریافت گزارش و مراجع پیگیری را معرفی می کند. فصل دوم از ماده ۳ الی ۸ شامل حمایت و تشویق ها است. دستورالعمل وزارت اقتصاد به حمایت و صیانت از برخورد با گزارشگر فساد و حفظ هویت وی توجه ویژه ای داشته و در ماده سوم این دستورالعمل به آن اشاره کرده است. به منظور حفظ امنیت هویت گزارشگران، آنها می توانند هم با درج اطلاعات هویتی و هم به صورت ناشناس گزارش های خود را ثبت کنند که در صورت درج اطلاعات هویتی، این اطلاعات محرمانه تلقی شده و صرفاً مرجع پیگیری، به آن

سوت زنی و آغاز آن در وزارت اقتصاد

شهریور ۱۴۰۱ سید احسان خاندوزی وزیر امور اقتصادی و دارایی از آغاز سامانه سوت زنی در وزارت اقتصاد و دستگاه های تابعه آن خبر داد و گفت: «بر اساس دستورالعمل جدید گزارشگری فساد (سوت زنی) هر کدام از کارکنان دولت و همه مردم گزارش های تخلفات و فسادها در زیرمجموعه وزارت امور اقتصادی داشته باشند می توانند به صورت برخط در سامانه سیستم مدیریت سوت زنی وزارت اقتصاد ثبت کنند.» سوت زنی با افزایش احتمال کشف فساد در وزارت امور اقتصادی و دارایی که از مهم ترین گلوگاه های مهم در ساختار دولتی کشور است، منجر به افزایش درآمد دولت از عایدی های ناشی از فساد می شود؛ چرا که پول هایی که از طریق فرار مالیاتی یا مواردی این چنینی از دست رفته اند، باز می گردند. همچنین سوت زنی در درازمدت بازدارنده فعال در

سوت بزنی؛ جایزه بگیر

تفاوت دیگر سامانه سوت زنی تشویق و پاداش مالی برای گزارشگران است. برای گزارشگرانی که گزارش آنها منتهی به اثبات وقوع فساد و صدور رأی محکومیت یا به هر نحو منجر به عایدی مالی برای دولت شود، دو دسته پاداش نقدی و غیرنقدی در نظر گرفته می شود. پاداش نقدی شامل سه درصد از عواید حاصل تا سقف یک میلیارد تومان به عنوان پاداش نقدی است و پاداش غیرنقدی شامل یک یا چند مورد از موارد اعطای تقدیرنامه توسط وزیر، اعطای یک طبقه تشویقی، معرفی به عنوان کارمند نمونه، حق تقدم در انتصاب به مشاغل حساس مدیریتی و مشاغل بالاتر در شرایط مساوی، معرفی و تقدیر در رسانه ها یا همایش های مرتبط است. در صورت عدم بازگشت عایدی مالی به منابع عمومی،

هنوز کافی نیست

تفکیک جزئی ارکان فرایند رسیدگی نکته مثبتی است که در دستورالعمل به آن اشاره شده است. ویژگی مهم دیگر این دستورالعمل، تجربه جدید در فضاهای اداری برای تظلم خواهی در برابر مراجع مردم نهاد مرتبط با وزارت اقتصاد است. میلاد گودرزی به اشاره به ویژگی های این طرح بیان کرد: «الزام گزارش دادن سامانه به

می شود که رفتارهای غیرقانونی و غیراخلاقی مسئولان را افشا می کند. میلاد گودرزی عضو «کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم» وزارت اقتصاد با اشاره به ضرورت و اهمیت سوت زنی در گفت و گو با روزنامه ایران گفت: «فلسفه وجودی سوت زنی، ناکارآمدی ساختارهای رسمی برای کنترل و نظارت متمرکز است. ناتوانی در کشف مفاصل صحنه ای بر ناکارآمدی ناظران در عرصه مبارزه با فساد، کشف تخلف و جرم است. در شرایطی که این ناتوانی محرز شده است، جمع سپاری و استفاده از ظرفیت های مردمی ضرورت پیدا می کند. سوت زنی یکی از بسته های مؤثر در نظارت مردمی است.» اصل هشت قانون اساسی و ضرورت امر به معروف و نهی از منکر در دین اسلام، نشان دهنده ابعاد دینی و قانونی پدیده سوت زنی هستند.

که پیش از این سامانه هایی برای سوت زنی وجود داشت اما به وجوه دیگر سوت زنی پرداخته بود. قانون یا شبه قانونی برای حمایت و تشویق گزارشگران فساد و فرایند رسیدگی مشخص با ارکان مستقل، در کنار سامانه؛ این سه در کنار هم سوت زنی را تشکیل می دهند. گودرزی ادامه داد: «دستورالعمل حمایت از گزارشگری فساد وزارت اقتصاد با تعریف سازکاری مشخص به دنبال فرایندسازی از امر سوت زنی است. در این دستورالعمل، مرجع پیگیری و مرجع دریافت، مرجع تحقیق برای اصالت اسناد و ادعاها و مرجع رسیدگی برای صدور رأی پس از احراز فساد مشخص شده اند و سامانه سوت زنی آن نمای بیرونی برای ثبت گزارش های مردمی دارد.»

اطلاعات دسترسی خواهد داشت. محرمانگی هویت گزارشگر ظرافت جدیدی است که پیش از این کمتر به آن توجه شده بود. در حال حاضر گزارشگر می تواند ناشناس گزارش کند و پس از به نتیجه رسیدن هویت خود را مشخص کند. در ماده چهارم این دستورالعمل همچنین به امنیت شغلی کارمندان توجه شده تا از اقدامات تلافی جویانه ای همچون اخراج و تعلیق گزارشگر فساد، مطلقاً ممنوع باشد و هرگونه رفتار تبعیض آمیز و تلافی جویانه از سوی کلیه مدیران و کارکنان دستگاه های مشمول این دستورالعمل علیه گزارشگر، ممنوع بوده و گزارشگر در چنین شرایطی تحت حمایت قرار می گیرد.

عرصه فساد می شود. بر اساس دستورالعمل وزارت اقتصاد فساد شامل مواردی از جمله رشوا و ارتشا، اختلاس، تبانی سوءاستفاده از مقام و موقعیت اداری و سیاسی، امکانات و اطلاعات و دریافت و پرداخت غیرقانونی از منابع عمومی و انحراف از این منابع به سمت تخصیص های غیرقانونی و جعل، تخریب یا اختفای اسناد و سوابق اداری و مالی است. میلاد گودرزی با اشاره به سوت زنی در کشورهای دیگر افزود: «برخلاف نگاه سمبلیکی که در ایران رایج بوده، سوت زنی در دنیا روشی جدی برای کشف فساد و تولید درآمد برای دولت است و معمولاً عایدی های ناشی از بازگشت سرمایه به خزانه رقم قابل توجهی دارند. همچنین کارمندان عملکرد مثبتی در این زمینه داشته اند. در زمینه کشف حساب اولویت اول، سوت زنی است.»

گزارشگر می تواند به تشخیص کارگروه احراز از پاداش غیرنقدی بهره مند شود. فرایند رسیدگی به گزارش ها به این صورت خواهد بود که مسئولیت دریافت، ارزیابی اولیه و ارجاع گزارش بر عهده مرجع پیگیری است که مرجع پیگیری، مرکز بازرسی وزارت اقتصاد است. سپس گزارش به مرجع تحقیق برای تحقیق و بررسی ارجاع می شود و در نهایت، تشخیص وقوع جرم یا تخلف و صدور آرای قطعی از سوی مراجع تحقیق اداری و تعقیب کیفری است. در همین حال، گزارشگر بعد از دریافت بازخورد از مرجع پیگیری در فرایند رسیدگی، حق اعتراض به نتیجه اعلامی مبنی بر عدم احراز فساد و عدم اختصاص پاداش حمایت را دارد.

مردم در بازه های شش ماهه و اعلام نتیجه پیگیری ها و پرونده هایی که بررسی شدند از دیگر تغییراتی است که در سامانه سوت زنی اجرا خواهد شد. همچنین سازکار موظف است با گزارش ریشه های ساختاری و بحث های گلوگاه فساد، کمک به پیشگیری موارد مشابه کند.»

